

Suomen ortodoksinen kirkko – seuraava vuosisata

Ekumeenisen patriarkka Bartolomeoksen puhe lauantaina 9.9.2023 Uspenskin katedraalissa toimitetussa kiitorukoushetkessä Suomen ortodoksinen kirkon juhliessa ensimmäistä sadan vuoden taivalta Konstantinopolin ekumeenisen patriarkaatin yhteydessä.

Korkeasti pyhitetty Helsingin ja koko Suomen arkkipiispa **Leo**,

Mitä kunnioitettavimmat piispat,
arvoisat kirkolliset ja yhteiskunnalliset päättäjät,
rakkaat Suomen ortodoksinen kirkon pojat ja tyttäret,

Tänään olemme kokoontuneet juhlavasti muistelemaan Ekumeenisen patriarkaatin Suomen ortodoksiselle kirkolle myöntämän autonomian satavuotista taivalta ja myös nöyrästi katsahtamaan rakkaan kirkkonne kirkkaaseen tulevaisuuteen, sen sataan seuraavaan vuoteen. Kirkkonne aiheellisesti täyttää Konstantinopolin äitikirkon tyytyväisyydellä ja kunnioituksella.

Tänään te olette yksi osa kansainvälisten kirkkojen yhteisöä ja edustatte siinä merkkiä vakaudesta ja täyttymyksestä. Mutta samalla edustatte toivon majakkaa, joka odottaa avoimessa tulevaisuudessa kaikkia niitä, jotka lepäävät Jumalan rajattoman armon varassa. Juuri tämä viime kädessä johdattaa kristillistä kutsumustyötämme maailmassa – maailmassa, joka janoaa sovitusta ja lohdutusta. Aivan liian usein huomaamme korostavamme onnistumisia ja voittoja katsomalla taaksepäin historiaamme ja perinteeseemme, jotka toki ovat meitä muovanneet. Mutta kristittyinä meitä kutsutaan katsomaan vakaasti uskolla, toivolla ja rakkaudella eteenpäin ja ylöspäin. Sillä onhan niin, että ”missä näky puuttuu, siellä kansa tuhoutuu”.1

Kirkkonne on esimerkillinen kirkko, malliyhteisö. Olette lukumäärällisesti pieni yhteisö, mutta toiminnallanne on valtavat seuraukset. Lukemattomien saavutustenne ja kirkollisten palvelutehtäviänne joukossa olette perustaneet akateemisen teologisen osaston, teologisen seminaarin ja kansanopiston. Tämä ei ole kuitenkaan yllättävää, sillä te arvostatte älyllistä koulutusta ja hengellistä kasvua sekä pidätte niitä perustavina ja korvaamattomina asioina. Musiikkinne ja taiteenne, laulunne ja ikonimaalauksenne ovat jättäneet lähtemättömät jäljet maanne kansalliseen, uskonnolliseen ja esteettiseen kulttuuriin.

Eräissä muissa maissa kirkolla on ollut vaikeuksia valtiiovallan alaisuudessa tai kontrollissa. Te olette oppineet tavan toimia ja luoda suhteita valtiovaltaan kokonaisvaltaisella ja arvokkaalla tavalla. Niinpä sekään ei ollut yllätys, että olitte ensimmäinen kirkko, joka vain muutaman päivän sisällä kohotti vastalauseensa Venäjän Federaation yksipuoliseen ja epäoikeudenmukaiseen hyökkäyssotaan suvereenia Ukrainaa vastaan – hyökkäystä, jonka moraalitonta ja rikollista luonnetta on ajanut ja edistänyt Moskovan patriarkaatti. Sillä tähän tiedätte omasta kokemuksestanne mitä sorron ja vainon vastustaminen tarkoittaa.

Kun toisaalla maailmassa kirkko on ollut epävarma ja tehoton vaikuttamaan laajemmin yhteiskuntaan, te olette pyrkineet reilusti ja tasapainoisesti pitämään samanaikaisesti toimintatavoissanne kiinni periaatteista ”maailmassa”, mutta ”ei tästä maailmasta”. (Joh. 15:19; Joh. 17:14-16) Niinpä ei ole taaskaan yllätys, että olitte ensimmäisiä ottamaan vastaan ja soveltamaan niitä periaatteita, joita muotoiltiin yhteiskunnallisia asioita käsittelevässä ”Maailman elämän edestä” -asiakirjassa, jonka pyhä synodimme tilasi ja vahvisti vain kolme vuotta sitten. Tämän vuoksi yhteisönne ovat ainutlaatuisia ja inklusiivisia – mukana kirkon elämässä ovat myös maallikot, sukupuoleen katsomatta. Me vilpittömästi ja täydestä sydämestämme kunnioitamme näitä urauurtavia linjauksia.

Olette saaneet kokea kirkkonne johtajien pitkäikäiset kaudet arkkipiispojenne **Hermanin, Paavalin, Johanneksen** ja **Leon** alaisuudessa . Tämäkään ei tule yllätyksenä, sillä olette vaalineet erityisiä hengellisiä siteitä historialliseen Uuden-Valamon luostariin sekä viehättävään Lintulan luostariin. Samalla kuitenkin tunnette läntisen eetoksen hyvin. Juuri tämän vuoksi osallistutte ja edistätte ekumeenista vuoropuhelua ja innoitatte toisia säilyttämään avoimet ja vastavuoroiset välit toisiin tunnustuskuntiin ja yhteisöihin sekä yhteiskuntaan laajemminkin.

Tämä on se rikas historia ja perintö, jota muistelemme ja juhlimme tänään. Kuitenkin mainitsimme patriarkaalisena puheenvuoromme alussa, että tulisimme myös katshtamaan eteenpäin tämän alati siunatumman ja kauniin kirkon tulevaisuuteen. Näin lienee sopivaa, että tarjoamme muutamia viisauden sanoja sekä rakastavaa ohjeistusta omasta kirkostamme, jonka juuret juontuvat aivan ensimmäisille vuosisadoille. Oma kirkkoni on kokenut omat kunnian hetkensä, mutta useimmiten se on kärsinyt koettelemuksista. Se on saanut mahdollisuuksia, mutta on kohdannut useammin esteitä. Se on saavuttanut asioita, mutta kohdannut enemmän menetystä. Kaiken kaikkiaan oman kirkkomme historia on antanut ekumeeniselle patriarkaatile itsensä uhraamiseen perustuvan hallinnon ja epäitsekkään primaatin ortodoksisessa kirkossa, mutta se on myös suonut tarkkaa erottelukykyä ja pysyvää viisautta, joka ohjaa ja opastaa ortodoksista mieltä ja yhteyttä. Tämä viisauts ja arvostelukyky kuuluu sellaiselle kirkolle, joka on seissyt ajasta aikaan ja todistanut lukemattomia muutoksia ja haasteita.

Niinpä seuraavassa muutamia isällisiä ohjeita ja hengellisiä kehotuksia, jotka tarjoamme perustaviksi ohjenuoriksi kirkollenne, kun se uskollisena lähtee seuraavien sadan vuoden matkalleen palvelemaan tätä maata ja koko maailmaa.

Pysykää avoimina maailmalle ympärillänne ja ottakaa muutokset vastaan luottaen Herraan, vailla pahuuden pelkoa. Nykyisen maailman viestintä ja teknologia kehittyvät koko ajan. Olemme astumassa tekoälyn aikaan, joka

tulee kirjaimellisesti muuttamaan maailmamme sellaisena kuin me nyt sen tunnemme. Ortodoksisen kristillisyyden tulevaisuus riippuu siitä, miten vastaamme ja liitymme tähän todellisuuteen samalla säilyttäen uskomme ja perinteemme periaatteet. Pandemian myötä opimme, vaikkakin vastahakoisesti, että voimme julistaa kuoleman voittanutta ylösnousemuksen evankeliumia muillakin tavoin kuin niillä, joihin olimme tottuneet. Ymmärsimme, että meillä on opittavaa tieteeltä ja lääketieteeltä. Ymmärsimme, että voimme itse asiassa tavoittaa paljon enemmän ihmisiä kaikkialla tällä planeetalla jakaaksemme heille tukeamme, myötätuntoamme ja osoittaaksemme heille solidaarisuutta. Tämä ei merkitse erkaantumista traditiosta, vaan se viittaa juuri aitoon ja elävään traditioon. Niinpä ensimmäinen ohjeemme teille on, että muistakaa ja pitäkää yllä **avoimuuden henkeä**.

Varmistakaa ja edistäkää kaikkien ihmisten ja koko luomakunnan inklusiivisuutta. Tämä oli taatusti kaikkein varhaisimman apostolisen yhteisön näky, jonka hengessä he täyttivät Herran käskyä ”mennä kaikkialle maailmaan ja julistaa evankeliumi kaikille luoduille.” (ks. Mark. 16:15) Kunnioitettava edeltajämme Konstantinopolin istuimella, pyhä **Johannes Krysostomos** tulkitsi, että ”kaikki luodut” tarkoittaa koko luotua luomakuntaa. Maailman kamppaillessa ilmastonmuutoksen ja luontokadon kanssa, on kirkkomme jatkettava johtamista ja kestävään elämään nojaavan planeetan pyhyden julistamista. Tämä on ollut myös ekumeenisen patriarkaatin tehtävänä vuosisatojen ajan aina tähän päivään asti. Kutsumuksenamme ei ole tuomita maailmaa, sillä tämä tehtävä ei kuulu meille vaan Herralle. Meidän kutsumuksenamme on olla toivon ja pelastuksen majakka kaikille kansoille, heidän uskontoonsa, rotuunsa, kulttuurinsa tai sukupuoleensa katsomatta. Kirkon tulevaisuus on avoimuudessa ja universaaliudessa, toisin sanoen ei lahkolaisuudessa. Pitäkää aina mielessänne, että ekumeeninen näky on sisällytetty keskeiseen osaan uskontunnustustamme, kun tunnustamme uskovamme ”yhteen, pyhään, katoliseen ja apostoliseen kirkkoon”. Sama ulottuvuus on läsnä jo

patriarkaattimme nimessä. Niinpä toinen neuvomme teille on vaalia ja edistää **inklusiivisuuden henkeä**.

Viimeiseksi älkää laiminlyökö velvollisuuttanne tukea nuorempaa sukupolvea. Kuten olemme toistuvasti tuoneet esille, nuoret mielet ja sydämet keskuudessamme eivät merkitse vain kirkkomme tulevaisuutta vaan sen nykyisyyttä. Meidän on löydettävä tapoja, joilla otamme nuoret miehet ja naiset mukaan kaikkiin kirkon elämän, hallinnon ja palvelun muotoihin. Nuoret tulisi kohdata niin liturgiassa kuin johtoasemissa, unohtamatta lähetys- ja avustustyötä. Nuorisomme tuovat yhteisöihimme uusia näkökulmia ja energiaa, uudistunutta elämää ja henkeä. Nuoret tarjoavat perustuksen kirkolle, joka haluaa pysyä relevanttina maailmassa ja yhteydessä sen ongelmiin. Nuoret opettavat meitä olemaan pelkäämättä muutoksia ja kehitystä. He muistuttavat meitä siitä, että kirkon rooli ja vastuu ei kuulu johonkin kaukaiseen "kulta-aikaan" tai yhteenkään utooppiseen tulevaisuudennäkymään, vaan nykyisyyden haastavaan todellisuuteen. **Kristuksen** veri ja ruumis murretaan ja jaetaan tässä ja nyt "maailman elämän edestä" – kuten liturgiassa rukoilemme. Tai kuten luonnehdimme uskoamme ortodoksisuuden sunnuntaina: "Tämä on apostolien usko, tämä on isien usko, tämä on ortodoksien usko, tämä usko on lujittanut maailman." Niinpä kolmas ohjeemme teille on kuvitella tapoja, joilla säilyttäisimme ja uudistaisimme **nuoruuden hengen**.

Omalta osaltamme, Konstantinopolin äitikirkosta ja sen kunnioitettavalta istuimelta, vannomme, että tulemme kulkemaan kanssanne tätä tietä kohti lupaavaa tulevaisuutta, jossa Jumalan armo on valonanne ja opastuksenne, jossa ortodoksinen usko on kompassinne ja turvanne ja jossa Pyhän Hengen yhteys on jatkuvana tukenanne ja kumppaninanne.

Siunatkoon Jumala teitä piispoja, pappeja, diakoneita ja luostarieläjiä; siunatkoon hän miehiä ja naisia, Jumalan viinitarhan työntekijöitä, kaikesta siitä mitä olette saaneet viimeisen vuosisadan aikana aikaan ja kaikkea sitä mitä teitä kutsutaan saavuttamaan seuraavan sadan vuoden aikana. Amen!

1 Mukailtu käännös patriarkan käyttämästä raamatunkohdasta. KR92
kääntää: "Elei profeettoja ole, kansa villiintyy." (Suom. huom.)

Suomenno: Ari Koponen